

## บทที่ 5

### สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่มีบ้านพักอาศัยอยู่ หมู่ที่ 4 ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชน แหล่งข้อมูลข่าวสาร ความช่วยเหลือของโรงงานผลิตกระดาษสาแก่ชุมชน และปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ ความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานกระดาษสา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทำการสุ่มตัวอย่าง แบบลักษณะการบังเอิญพบ (Accidental selection) จากประชากรในหมู่ที่ 4 ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รวมจำนวน 273 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการปัญหามลพิษ ส่วนที่ 3 แหล่งการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา ส่วนที่ 4 ความช่วยเหลือของโรงงานผลิตกระดาษสาแก่ชุมชน ส่วนที่ 5 ความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่วนที่ 6 การยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา

ข้อมูลที่รวบรวมจากแบบทดสอบได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window สถิติที่ใช้ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) ค่าร้อยละ (Percentage distribution) ค่าเฉลี่ย (Aritmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่าสัมประสิทธิ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

#### 5.1 สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป จากผลการศึกษาพบว่าเพศ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 52.4 เป็นเพศชาย และจำนวน 130 คนคิดเป็นร้อยละ 47.6 เป็นเพศหญิง

ระดับการศึกษา จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 34.4 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 มีระดับการศึกษานุปริญญาขึ้นไป และจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 ไม่ได้เรียน

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 165 คิดเป็นร้อยละ 60.4 ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมาจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 รับราชการ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 ประกอบอาชีพ ทำสวน ทำนา และจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6 เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ

2. ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษ ผลการศึกษาพบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคนในชุมชนประสบปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษร่วมกัน และปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นนั้นได้ส่งผลกระทบต่อตรงกับคนในชุมชนและสภาพแวดล้อม ปัญหามลพิษดังกล่าวจึงเป็นแรงกระตุ้นให้คนในชุมชน มีความสำนึกที่ต้องการจัดการให้มีการเปลี่ยนแปลงในชุมชน จึงนำไปสู่การปรึกษาหารือภายในชุมชน ร่วมกันคิดเพื่อจัดการกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษที่เกิดขึ้น มีความเข้มแข็งและมีพลังของคนในชุมชนจึงนำไปสู่การร่วมมือกันของคนในชุมชนและนำไปสู่การรวมตัวเพื่อเรียกร้องให้โรงงานผลิตกระดาษจัดการกับปัญหามลพิษที่เกิดขึ้น

3. แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษ ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ เฉลี่ยในระดับปานกลาง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้รับจากโทรทัศน์มากที่สุด มากกว่า 10 ครั้ง/เดือน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ 6-10 ครั้ง/เดือน และได้รับจากหอกระจายข่าวหมู่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน 3-5 ครั้ง/เดือน และได้รับจากเทศบาลและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1-2 ครั้ง/เดือน

4. ความช่วยเหลือของโรงงานผลิตกระดาษแก่ชุมชน ผลการศึกษาพบว่า โรงงานผลิตกระดาษช่วยเหลือชุมชนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือโรงงานผลิตกระดาษจะให้ความช่วยเหลือชุมชนในกลุ่มของสาธารณะ คือ เรื่องการให้เงินช่วยเหลือในการสร้างประปาหมู่บ้านรวมถึงการให้ทุนการศึกษาแก่โรงเรียนที่อยู่ในหมู่บ้าน และการให้ความช่วยเหลือในการซ่อมแซมถนนภายในหมู่บ้านมากที่สุด รองลงมาคือความช่วยเหลือในกลุ่มของสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การให้สิ่งของและเงินในกรณีที่ดินคนในชุมชนมีการขึ้นบ้านใหม่ งานศพ รวมถึงงานบุญในหมู่บ้านมากที่สุด และพบว่าการให้เงินช่วยเหลือในกรณีการเจ็บป่วย เนื่องจากปัญหามลพิษและการให้เงินทดแทนกรณีที่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต

อ/กค

868.731

พ 914 ม

เลขหมู่.....

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

5. ความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า คนในชุมชนเกือบทั้งหมดมีความตระหนักในเรื่องของปัญหามลพิษที่เกิดจากโรงงานผลิตกระดาษสาเฉลี่ยในระดับที่มาก เมื่อศึกษารายละเอียดข้อคำถามเกี่ยวกับความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า คนในชุมชนตระหนักในเรื่องของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงสุขภาพอนามัยและสุขภาพจิตของคนภายในชุมชนเอง ได้แก่ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็นจากการฟอกย้อม ปัญหาป้อน้ำดื่มที่ใช้ในการอุปโภค-บริโภคไม่ได้มากที่สุด รองลงมา คือปัญหาดินเสื่อม ปัญหาต่อสุขภาพ (โรคผิวหนัง/โรคทางเดินหายใจ) และปัญหาต่อสุขภาพจิต (หงุดหงิด/กังวลใจว่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพตัวเองและคนในชุมชน) สำหรับการจัดการปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนต้องการให้มีการปฏิบัติดังนี้ กล่าวคือต้องการให้เป็นหน้าที่รับผิดชอบของโรงงานผลิตกระดาษสามากที่สุด ในการแก้ปัญหาให้กับชุมชน และรองลงมา คือการตั้งองค์กรระหว่างชุมชน รัฐ และโรงงานร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

6. การยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา เมื่อพิจารณาพบว่า คนในชุมชนยอมรับต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสาอยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาพบว่า ภายหลังจากที่โรงงานได้มีการจัดการกับปัญหามลพิษที่เกิดขึ้น โดยการปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียเดิมและมีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียใหม่ ทำให้ปัญหามลพิษทางน้ำและกลิ่นเหม็นของสารเคมีลดลง รวมถึงการขุดลอกลำเหมืองเพื่อลดการสะสมของสารพิษทำให้สภาพแวดล้อมภายในชุมชนดีขึ้น จากการศึกษาที่โรงงานสร้างระบบบำบัดน้ำเสียทำให้สามารถรองรับปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต คุณภาพน้ำที่ระบายลงสู่ลำเหมืองสาธารณะไม่ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำและพืชน้ำ และยังรวมถึงที่จะขีมน้ำใต้ดิน ทำให้คุณภาพน้ำของป้อน้ำดื่มดีขึ้น แต่การนำไปใช้อาจยังคงต้องผ่านการกรองก่อนนำไปใช้

7. ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งของชุมชนกับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

8. ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับการยอมรับของชุมชนต่อปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา พบว่า ความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

กับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 แปลความว่า เมื่อคนในชุมชนมีความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงจะมีการยอมรับต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสาต่ำ

9. ความสัมพันธ์ระหว่าง แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสาและความช่วยเหลือของโรงงานผลิตกระดาษสาแก่ชุมชน กับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา พบว่า แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา และความช่วยเหลือของโรงงานผลิตกระดาษสาแก่ชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา

## 5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชน แหล่งข้อมูลข่าวสาร ความช่วยเหลือจากโรงงานผลิตกระดาษสาแก่ชุมชน และปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ ความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชน แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา ความช่วยเหลือของโรงงานผลิตกระดาษสาแก่ชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา กับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา

จากการศึกษา พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

เหตุการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสาได้เกิดขึ้นเป็นระยะเวลานานและส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนรวมถึงสภาพแวดล้อม ผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความชัดเจนของปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา จึงทำให้คนในชุมชนเชื่อมั่นในการรวมตัว และการได้รับประโยชน์จากการรวมตัวเพื่อเรียกร้องให้โรงงานผลิตกระดาษสา มีการจัดการกับปัญหามลพิษที่เป็นผู้ก่อมลพิษ ดังนั้น ชุมชนจึงได้มีการรวมตัวต่อต้าน ประท้วง และเรียกร้องให้โรงงานผลิตกระดาษสา แสดงความรับผิดชอบต่อปัญหามลพิษจากโรงงานผลิต



กระตือรือร้นที่เกิดขึ้น การร่วมมือกันของชุมชนสะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนมีความใกล้ชิด มีความสามัคคี และมีประโยชน์ร่วมกันคือ คนในชุมชนต้องการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปราศจากมลพิษ และชุมชนกำลังประสบปัญหาร่วมกัน

จากการรวมตัวเพื่อเรียกร้องของคนในชุมชน เพื่อให้ได้บรรลุเป้าหมายที่ทุกคนยอมรับกันแล้ว และผลทำให้ทุกคนที่ร่วมในกระบวนการนั้นเกิดความพึงพอใจจากการรวมตัวกันของคนในชุมชน เพื่อเรียกร้องให้โรงงานผลิตกระดาษจัดการกับปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นนั้น ทำให้โรงงานมีการปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียเดิมและมีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียใหม่ เพื่อให้ระบบบำบัดสามารถรองรับปริมาณน้ำเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตได้ การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียใหม่ ทำให้สามารถแก้ปัญหาผลกระทบจากปัญหามลพิษที่ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนได้ คือ ปัญหาน้ำเสียและปัญหากลิ่นฉุนของสารเคมี

การรวมตัวเพื่อเรียกร้องที่คนในชุมชนได้แสดงออกจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมมากกว่าวิธีที่เป็นไปตามกลไกของรัฐ การรวมตัวเพื่อเรียกร้องของคนในชุมชนที่ผ่านมาสามารถเรียกร้องให้โรงงานผลิตกระดาษที่เป็นผู้ก่อมลพิษ จัดการกับปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2543) ได้กล่าวถึงการปรับตัวของชาวบ้านในการปรับตัวแก้ปัญหาคความขัดแย้งว่า เมื่อชุมชนได้เผชิญปัญหาที่ทวีความซับซ้อน และความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้นจึงทำให้คนในชุมชนมีความเชื่อมั่นในพลังความเข้มแข็งของชุมชนประเดิมผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการรวมตัวในแต่ละครั้ง ยังมีส่วนผลักดันให้เกิดการรวมพลังเพราะเกิดการซึ่งน้ำหนักดู ระหว่างผลดีกับผลเสียที่ได้จากการรวมตัวเพื่อเรียกร้อง กับการนิ่งเฉยซึ่งถ้าชุมชนนิ่งเฉยผลกระทบจากปัญหามลพิษที่คนในชุมชนได้รับผลกระทบ จะไม่ได้รับความสนใจจากโรงงานผลิตกระดาษและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหามลพิษ

ฉะนั้นทางเลือกที่จะรวมพลังเพื่อเรียกร้องจึงเป็นวิถีทางที่สำเร็จกับชุมชนตลอดมา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มลวิภา ศิริโหราชัย (2542) ได้ศึกษากระบวนการร่วมพลังของชุมชนท้องถิ่น เพื่อคัดค้านการจัดการขยะมูลฝอยแบบฝังกลบในชุมชนที่บ้านเกษตรใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านเกษตรใหม่มีวิถีชีวิตที่พึ่งพาอาศัยกัน มีความรักเอื้ออาทร และผ่านความลำบากมาด้วยกัน จากการต่อสู้ที่ทำกินในอดีตที่ผ่านมา เป็นองค์ประกอบให้ผลการรวมพลังเคลื่อนไหวคัดค้านการสร้างหลุมฝังขยะ มีศักยภาพที่สามารถสร้างอำนาจต่อรองเพื่อปกป้องทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของชุมชน ซึ่งเป็นการศึกษาทำให้เห็นกระบวนการเคลื่อนไหวของชุมชนท้องถิ่นเพื่อคัดค้านการที่ผู้ก่อมลพิษ นำมลพิษมาสู่ชุมชนของพวกเขาได้อย่างชัดเจน

ความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษกับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษ จากการศึกษาพบว่า แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามลพิษไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษ

ผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การได้รับรู้จากแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด แสดงว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้มากที่สุด เพราะโทรทัศน์เป็นเครื่องมือที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้เป็นจำนวนมาก เป็นสื่อที่ส่งกระจายได้ไกลครอบคลุมพื้นที่ในระดับกว้าง และประชาชนมักมีเครื่องรับโทรทัศน์ประจำบ้าน การรับรู้เกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษที่มาจากแหล่งในพื้นที่ คือ เจ้าหน้าที่เทศบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าถึงคนในชุมชนในระดับน้อย

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษของคนในชุมชนจะมีการรับจากสื่อต่าง ๆ มาก แต่เนื่องจากเนื้อหาสาระที่สื่อออกมาเป็นข้อมูลทั่วไปไม่เจาะลึกถึงสภาพปัญหา ดังนั้นชุมชนจึงไม่สามารถนำข่าวสารที่ได้จากสื่อ นำมาใช้เพื่อเพิ่มความเข้าใจหรือความรู้เกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษที่เกิดขึ้นในชุมชนได้

หากมองย้อนกลับมายังหน่วยงานในพื้นที่ ซึ่งได้แก่ หน่วยงานเทศบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ของหน่วยงานดังกล่าวมีการให้ข้อมูลน้อยจึงทำให้คนในชุมชนไม่มีข้อมูลเพียงพอในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษที่เกิดขึ้น ด้วยสาเหตุดังกล่าว จึงทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษ

ความสัมพันธ์ระหว่างความช่วยเหลือของโรงงานผลิตกระดาษแก่ชุมชนกับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษ

จากการศึกษา พบว่า ความช่วยเหลือของโรงงานผลิตกระดาษแก่ชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษ ความช่วยเหลือของโรงงานผลิตกระดาษที่เกิดขึ้นส่วนมากนั้น จะมุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนกิจกรรมของสาธารณะ ซึ่งเป็นความช่วยเหลือที่โรงงานผลิตกระดาษได้ดำเนินการแล้ว ทำให้คนในชุมชนสามารถมองเห็น หรือรับรู้ว่าโรงงานผลิตกระดาษก็ได้ทำประโยชน์ให้กับชุมชนโดยการช่วยเหลือชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง เป็นเพียงวิธีการของโรงงานผลิตกระดาษที่จะระงับความไม่พอใจของคนในชุมชน

ดังนั้น ความช่วยเหลือที่ชุมชนได้รับจึงไม่ได้ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน สิ่งที่คนในชุมชนต้องการคือ การที่ต้องมีน้ำสะอาด อากาศบริสุทธิ์ และอยู่ในสภาพแวดล้อมปราศจากมลพิษ ซึ่งเป็นต้องการขั้นแรกของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของมาสโลว์ (Abraham H. Maslow) ซึ่งได้กล่าวว่ามนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีความต้องการจะสนองของความต้องการให้กับตัวเองทั้งสิ้น และความต้องการของมนุษย์นี้มีความหมายหลายอย่างด้วยกันโดยที่มนุษย์จะต้องการในขั้นสูง ๆ ถ้าความต้องการในขั้นต่ำ ๆ ได้รับการตอบสนองอย่างพึงพอใจเสียก่อน กล่าวคือ ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ และอากาศ ซึ่งถือว่าจำเป็นต่อชีวิต ถ้ามนุษย์สามารถสนองความต้องการขั้นต้นนี้ได้ จะไม่มีความต้องการในขั้นต่อไป เพราะมนุษย์จะไม่มีเวลานึกคิดถึงความต้องการอื่น จะคิดสิ่งที่จะมาสนองความต้องการในขั้นนี้เท่านั้น

ในขณะที่ปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสาที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมของชุมชน ซึ่งผลกระทบจากกระบวนการผลิตกระดาษสาได้ไปส่งผลกระทบต่อปัจจัยที่สำคัญของการตอบสนองขั้นพื้นฐานของชุมชน เนื่องจากน้ำเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ถ้าคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำภายในชุมชนไม่สะอาดหรือไม่มีคุณภาพ จะทำให้คุณภาพชีวิตในชุมชนต่ำลง ประกอบกับมีการใช้ประโยชน์จากน้ำในการทำเกษตร อุปโภคและบริโภค เมื่อคุณภาพน้ำในชุมชนต่ำ เกิดภาวะของกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ ทำลายความมั่นคงในการดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชนโดยรวม จึงทำให้คนในชุมชนไม่ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ของโรงงานผลิตกระดาษสา เพราะสิ่งที่ชุมชนต้องการ คือ การมีคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่ดี สามารถเอื้อต่อการดำรงชีวิตได้อย่างปกติ จึงกล่าวได้ว่า ความช่วยเหลือที่โรงงานผลิตกระดาษสา มีให้แก่ชุมชนไม่ได้สนองตอบความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน จึงทำให้การยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสาไม่มีความสัมพันธ์กับการช่วยเหลือของโรงงานผลิตกระดาษสาแก่ชุมชน

การศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยา คือ ความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา

จากการศึกษา พบว่า ความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม กับการยอมรับของชุมชนต่อการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 แปลความว่า

เมื่อคนในชุมชนมีความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูง จะมีการยอมรับต่อปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสาต่ำ

ความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชนอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า คนในชุมชนมีความใส่ใจและให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับคนในชุมชน เป็นปัญหาที่คนในชุมชนให้ความสนใจ ทำให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษสาที่เกิดขึ้น ทำให้คนในชุมชนมีความรู้สึกต่อเหตุการณ์ปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดความตระหนัก รวมถึงระยะเวลาที่นานในการรับรู้เกี่ยวกับปัญหามลพิษก็ยิ่งทำให้มีโอกาสเกิดความตระหนักมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษา บัณฑิต จุฬาลงกรณ์ (2538) พบว่า ถ้ามนุษย์มีความใส่ใจและให้คุณค่าเรื่องใดมากก็就会有ความตระหนักในเรื่องนั้นมาก และรวมถึงระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ ถ้ามนุษย์ได้มีการรับรู้บ่อยครั้งเท่าไร ก็ยิ่งทำให้โอกาสเกิดความตระหนักได้มากขึ้น

มีงานศึกษาเกี่ยวกับความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมอีกจำนวนมากที่ได้ศึกษาในประเด็นเดียวกัน เช่น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตระหนักอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันมีสื่อประเภทต่าง ๆ ได้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารบ่อยขึ้น จึงมีความเข้าใจในด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ดังนั้นสิ่งเหล่านี้จึงเกิดการซึมซับและเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดจิตสำนึกและความตระหนักในตัวบุคคลมากขึ้น โดยสอดคล้องกับ ประสาท อิศรปริดา (2533) ที่กล่าวว่า ในประเด็นความตระหนักเป็นเรื่องของโอกาสการได้รับการสัมผัสจากสิ่งเร้า หรือสิ่งแวดล้อมโดยไม่ได้ตั้งใจ การใช้จิตไตร่ตรอง แล้วจึงเกิดความรู้สึกต่อประสบการณ์หรือสถานการณ์นั้น ๆ โดยมีความรู้สึกในการประเมินค่าด้วย

จากการที่คนในชุมชนมีความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับที่มากนั้น เป็นสิ่งที่สะท้อนว่า คนในชุมชนเกิดความรู้สึกห่วงแหน และความรู้สึกที่อยากจะปกป้องทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน ดังนั้นความตระหนักที่เกิดขึ้นกับคนในชุมชนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนในชุมชนมีความสำนึกร่วมกัน ที่จะจัดการกับปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นภายในชุมชน จึงส่งผลให้เป็นส่วนหนึ่งของแรงผลักดันให้มีการรวมตัวเพื่อเรียกร้องให้โรงงานผลิตกระดาษสาจัดการปัญหามลพิษที่เกิดขึ้น จึงกล่าวได้ว่า ความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับคนในชุมชนมีส่วนที่ทำให้ชุมชนมีการรวมตัวเพื่อเรียกร้องโรงงานผลิตกระดาษสาต้องมีการจัดการปัญหามลพิษในฐานะที่เป็นผู้ก่อมลพิษ หากชุมชนไม่มีความตระหนักถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหามลพิษ



จากโรงงานผลิตกระดาษสักก็จะไม่ได้รับการจัดการจากโรงงานผลิตกระดาษฯ เช่นเดียวกับชุมชน  
ที่ในการศึกษาครั้งนี้

### 5.3 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ชุมชนควรมีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นภายในชุมชน เพื่อที่จะได้เป็นศูนย์รวมของคนใน  
ชุมชน เพื่อเป็นที่สำหรับการปรึกษาหารือ รวมถึงการเฝ้าระวังปัญหามลพิษที่อาจเกิดขึ้น และสร้าง  
สำนึกร่วมกันของคนในชุมชน เพราะการจัดตั้งกลุ่มจะเป็นสิ่งที่ช่วยประสานความสัมพันธ์ภายใน  
ชุมชนให้มีพลังความเข้มแข็ง หากเกิดปัญหามลพิษ หรือปัญหาที่สร้างความเดือดร้อนให้กับคนใน  
ชุมชน พลังความเข้มแข็งสามารถจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในระดับหนึ่ง

2. แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษฯ ถึงแม้ว่า  
จะได้รับจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ แต่ก็มีความสนใจจากสื่อในช่วงระยะเวลาหนึ่งของการเกิด  
ปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษฯ เท่านั้น แต่แหล่งข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในพื้นที่ คือ เทศบาล  
และสาธารณสุขควรเป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์แก่คนในชุมชน เนื่องจากแหล่ง  
ทั้งสองอยู่ใกล้ชิดกับคนในชุมชนมากที่สุด

การทำหน้าที่ของเทศบาล ควรเป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลที่ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูล  
เกี่ยวกับการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิตกระดาษฯ ได้อย่างต่อเนื่อง ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข  
นั้น ควรมีการเผยแพร่เอกสารที่เป็นเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนในขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับ  
ปัญหามลพิษ

3. ความช่วยเหลือของโรงงานผลิตกระดาษฯ แก่ชุมชนที่ได้ทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือ  
ได้ว่าได้ทำประโยชน์ให้กับคนในชุมชน และผู้ที่ได้รับผลกระทบต่อสุขภาพรวมถึงกรณีที่ได้รับ ความ  
เสียหายไร่ สวนเสียหาย ก็มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น แต่ถึงอย่างไรก็ตาม คนในชุมชนยังมีความรู้สึก  
ที่ไม่ดี มีอคติต่อโรงงานผลิตกระดาษฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในความรู้สึกของคนในชุมชน

การที่จะลดอคติของคนในชุมชนนั้น โรงงานผลิตกระดาษฯ ต้องมีความจริงใจ  
คือ คนในชุมชนสามารถเข้าไปตรวจสอบการจัดการปัญหามลพิษได้อย่างต่อเนื่อง หรือโรงงาน  
ผลิตกระดาษฯ ควรมีการทำเอกสารเผยแพร่แก่ชุมชนในการจัดการปัญหามลพิษจากโรงงานผลิต  
กระดาษฯ ที่เกิดขึ้น

4. ความตระหนักถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชนแห่งนี้ ถือได้  
ว่ามีความตระหนักที่สูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คนในชุมชนห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม  
ภายในชุมชน ในขณะเดียวกัน การที่คนในชุมชนอยู่ในสภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นระยะเวลาานาน

ประกอบกับการที่สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงแรกที่เกิดปัญหามลพิษ ดังนั้นการจัดตั้งกลุ่มที่เกี่ยวกับอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นในชุมชน จะทำให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมร่วมกัน และจากการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จะสามารถสร้างความตระหนักให้กับคนในชุมชนในการจัดการชุมชนและสิ่งแวดล้อมชุมชนมีทิศทางการพัฒนาไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ต่อไป



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Copyright© by Chiang Mai University  
All rights reserved